תעלומת האסיר X

(המשך מעמוד 29)

הפחד שאחז באותם ימים של שנת 1957 במוסדות השילטון בישראל, לא היה רק מפני חשיפת הפרשה שאותה ייחסו למוטקה קידר. היה זה גם פחד פיסי ממש, מפניו הוא. „הוא איש מסוכן," אמרו עליו. „אם יסתובב חופשי, יהיו חייהם של אנשים רבים במדינה בסכנה."

האבסורד היה טמון בעובדה שאותן סיבות שגרמו לחרדה מפני מוטקה קידר, הן גם אלו שגרמו, בשעתו, לגיוסו לשלי־חות הלאומית.

מוטל קרביצקי, שנודע אחר־כך כמוטקה קידר, היה מוכר כשודד וכצייד. ב־30 ב־ספטמבר 1951, נשדד בנק קופת־המילווה של העובדים בעפולה. לעיני עוברים ושבים, בשעה תשע וחצי בבוקרו של אותו יום, נכנסו שלושה צעירים אל אולם הבנק. הם לבשו מדי צנחנים. לפי העדויות היה גם אדם רביעי, שהמתין להם בחוץ. פקידי־הבנק סברו תחילה כי החיילים החמושים משמשים כליווי לשלם צבאי, שבא להוציא כסף מהבנק. אולם שלושת החיילים כיוונו את נישקם אל הפקידים, העמידום אל הקיר באיומים והסתלקו מ־המקום בג״פ גנוב, כשבידיהם 10 אלפים לירות במזומנים, סכום גדול ונכבד באותם ימים, שלקחו מקופת הבנק.

איש מהשודדים לא חבש מסיכה ולא הסתיר את פניו. חוקרי המישטרה שפתחו בחקירת השוד היו בטוחים כי לא יקשה עליהם לזהות את השודדים. הם עצרו כמה חשודים. בין אלה היה מטל קרביצ־קי, אחד ממנהיגי כנופיית בני־טובים ב־

חדרה, שהיה חשוד על־ידי המישטרה מזה זמן רב בביצוע שורה ארוכה של עבירות פליליות. שלושה האחרים היו חבריו ה־טובים, אף הם בני חדרה, שהסתובבו אותם ימים בחברתו.

המישטרה היתה בטוחה שהשודדים ב־ידיה, וכי כל מה שעליה לעשות הוא להעמידם במיסדר־זיהוי, כדי שפקידי ה־בנק בעפולה יוכלו לזהותם. מיסדר כזה אומנם נערך. מוטל הוצב בו כשהוא לבוש במכנסיים כחולים קצרים וחולצה לבנה. פקידי־הבנק עברו על פני מוטל וחבריו הנה ושוב מיספר פעמים. הם לא היססו ולא התלבטו — איש מהמשתתפים במיסדר הזיהוי, טענו, לא היה בין שודדי הבנק.

היתה זו הצהרה מוזרה מאד. שכן, לאור העדויות שנגבו מפקידי הבנק מייד אחרי השוד, התאים תיאור השודדים בדייקנות מופלאה לתיאורם של מוטקה וחבריו. אולם דבר לא הועיל. הפקידים התעקשו שאין הם יכולים לזהות את השודדים. בלית־ברירה נאלצה המישטרה לשחרר את החשודים, אחרי חקירות ממושכות שלא נשאו כל פרי. כדי לצאת ידי חובה הופ־נתה החקירה המישטרתית גם לכיוונים אחרים. כנופיית־נוער תל־אביבית נעצרה גם היא כחשודה בביצוע השוד. אנשיה שוחררו, אחרי שהוכיחו אליבי משכנע.

היתה זו ברכה־לבטלה. חוקרי־המישט־רה ידעו כל העת, בוודאות, מי ביצע את השוד, אבל לא היו בידיהם ההוכחות ה־דרושות כדי להעמיד את מוטקה וחבריו למישפט. כך נשאר תיק חקירת שוד־הבנק בעפולה פתוח, ללא התקדמות בחקירה.

באותו זמן, וגם כעבור שנים, ידעה כל הארץ מי ביצע את שוד־הבנק בעפולה. מוטקה קידר עצמו, כטוב עליו ליבו ביין, היה מתפאר: „כל זמן שהמישטרה מטומ־טמת, אני בחוץ!" בהזדמנויות אחרות היה שואג בפומבי: „תנו לי רק תוכנית לשוד, ואני כבר אבצע!" רק שלוש שנים אחרי ביצוע השוד, ידעה גם המישטרה בוודאות מי ביצע אותו.

ילד־רחוב בן 3

היה זה אחרי שמוטקה בא למיש־טרה מרצונו חחופשי וביוזמתו הפרטית, מסר הודאה על ביצוע השוד. הוא מסר לידי מי שהיה אז ראש המחלקה הפלילית במטה־הארצי של המישטרה, אפריים הופ־ששטר, תת־מיקלע, שני אקדחים ורימוני־יד מסוג מיקס, שהיו קבורים בדיונת־חול ממערב לחדרה, וששימשו בשעתם את שודדי הבנק בעפולה. הופשטטר, שעיברת את שמו לאל־רום, נחטף כעבור שנים ב־איסטנבול, בעת ששימש כקונסול ישראל שם, ונרצח בידי טרוריסטים תורכיים.

השוד בבנק בעפולה לא היה מעשה־הפשע היחיד שבביצועו הודה מוט־קה קידר. שורת מעשי־שוד אחרים, שב־חלקם נחשד ושלאחרים לא קשרה אותו המישטרה מעולם, פוענחו עם הודאתו.

מסכת ההודאות של מוטקה קידר היתה חלק מהסכם שנעשה בינו לבין המישטרה, באישור היועץ־המישפטי לממשלה, שהיה אז חיים כהן, מי שמשמש כיום כשופט בית־המישפט העליון, ובאישור מי שהיה אז מפכ״ל מישטרת־ישראל, יחזקאל סהר. היה זה כשלוש שנים אחרי שמוטקה קידר, מרצונו הטוב והחופשי ומתוך הכרה מלאה, נטש את דרך הפשע וחזר למוטב.

מעולם, וגם כיום — אחרי שריצה 17 שנות מאסר — לא התכחש מוטקה קידר לעברו. „הייתי שודד," הוא אומר, „אבל נטשתי את הדרך הזאת מתוך מסקנות שהגעתי אליהן בכוחות־עצמי, ולא מפני שמישהו אילץ אותי לכך."

דרכו של מוטקה קידר אל הפשע וחזרה היא סיפור בפני עצמו. כדי לרדת לשור־שיו של מקרה נדיר מעין זה — בו מחליט עבריין לשנות את דרך־חייו תוך ניצול הכושר האינטלקטואלי שלו ובדרך של חשיבה שיטתית, מבלי שהחברה באמצעות מוסדות העניש והחזרה־למוטב שלה תת־ערב כלל בהחלטה זו — יש צורך לחזור לימי ילדותו של מוטקה.

למוטקה קרביצקי לא היה אב עוד לפני שנולד. אביו נטש את אימו בחודשי הריונה. האם, בת למשפחת אנצילביץ׳ הוותיקה ועתירת־הנכסים בחדרה, התנכרה למוטקה מיום־היולדו. ביום שנטלה אותו מבית־החולים מסרה אותו לגידול לסבתו, ומאז התעלמה ממנו.

הסבתא, שהיתה אשה עובדת באותם ימים, לא יכלה להתמסר הרבה לטיפול בתינוק. החל מהשבועות הראשונים לחייו נאלצה להשאירו לבדו בבית. מוטקה ה־תינוק נשאר לבד בעריסתו כשבקבוקי האוכל, תלויים על־גבי מיתקנים מיוחדים, משתלשלים לעבר פיו. אם היה מצליח להגיע אל פיטמת־היניקה של הבקבוק, היה אוכל. אם לא, היה נשאר רעב וצורח. בגיל מאוחר יותר כתב מוטקה לידיד על חוויותיו מימי־הילדות הראשונים שלו: „הייתי בלתי־רצוי עוד לפני שנולדתי. משנולדתי, לא רצה בי איש."

אחי אימו, שהתגוררו בחדרה, לא הת־עניינו במיוחד בגורלו של מוטקה, שגדל עם הסבתא. הוא הפך לנער־רחוב מגיל שלוש. השפעת תנאי־גידול אלה על עיצוב אישיותו, מבחינה פסיכולוגית, היתה ברו־רה. הוא הפך יצור נארקיסיסטי, המפנה את רגשותיו כלפי האורגניזם של עצמו ואת תגובותיו כלפי העולם החיצון. הוא הפך נער מרדני ואנטי־חברתי, שרצה להתנקם בחברה שקיפחה אותו ומצא את פורקן הדחפים הפנימיים שלו בתוקפנות כלפי חוץ.

אליל־הנוער

עומת הקיפוח הריגשי והחברתי, ניחן מוטקה בתכונות חריגות חיו־ביות. הוא גדל כילד יפה־תואר אם־כי נמוך־קומה, בעל כושר־מנהיגות טבעי וקסם אישי שכימעט לא ניתן לעמוד ב־פניו. היתה לו מנת־משכל גבוהה מאוד ושאפתנות להתקדם ולהגיע, כימעט בכל מחיר. הוא הפך לרוח החיה והמתסיסה

(המשך בעמוד 34)

מישרד השיכון (המשך מעמוד 30)

ב. היקף הסיוע וטיבו.

1. היקף הסיוע לבעלי מקצוע נדרש העוברים לערי פיתוח או שהם תושבי ערי הפיתוח מוצג בטבלה הבאה:

תנאי הרכישה

הישוב	למשפחות חסרות דיור			למשפחות בעלות דיור			רווקים		
	(1) מינימלית	(2) עמודת	(3) בסכנת מכסימלית	(4) מינימלית	(5) עמודת	(6) אחרי	(7) מינימלית	עמודת	(8) אחרי
ירוחם	95,000	20,000	500	63,000	20,000	332	40,000	20,000	551
שלומי, מעלות, חצור, קרית שמונה, בית שאן, מצפה רמון	95,000	25,000	500	63,000	25,000	332	40,000	25,000	551
אילת	95,000	30,000	500	63,000	30,000	332	40,000	30,000	598
נצרת, בית שאן	80,000	25,000	430	53,000	25,000	287	40,000	25,000	574
כרמיאל, דימונה, ערד, סביון	80,000	20,000	430	53,000	20,000	287	40,000	20,000	574
נתיבות, אופקים, נהריה, מגדל העמק, יקנעם, עפולה, שדרות	80,000	15,000	430	53,000	15,000	287	40,000	15,000	574
ק. מלאכי, עכו, ק. גת	80,000	10,000	430	53,000	10,000	287	40,000	10,000	574
יבנה	80,000	—	430	53,000	—	287	40,000	—	574

הערות:

7, 4, 1 — בכל מקרה לא יעלה סכום הסיוע הכולל מעל ל־95% ממחיר הדירה.

8, 5, 2 — הלוואות עומדות אינן ניתנות לרכישת דירות מיד שניה.

9, 6, 3 — סכומי ההחזר החודשי הם ל־3 השנים הראשונות.

2. סכומי הסיוע לתושבי ערי הפיתוח והעוברים לערי פיתוח שאינם בעלי מקצוע נדרש יהיה זהה לסיוע שניתן בטבלה הנ״ל, אולם תנאי החזר ההלוואות יהיו שונים בהתאם לפירוט המצוי בחברת השכון.

3. סיוע לרכישת דירות מ„יד שניה":

מועברים יוכלו לרכוש דירות מ„יד־שניה" ולקבל הלוואות (למעט הלוואות עומדות) בסכומים שנקבעו בטבלה לערי פיתוח לעיל. המעוניינים בסיוע לרכישה מ„יד־שניה" יפנו ישירות ל־משרד המחוזי של משרד השיכון לקבלת אישור הזכאות והפנייה לבנק.

4. דירות בשכירות למועברים לאיזורי פיתוח בעלי מקצועות נדרשים.

מועברים כאמור יהיה זכאים לקבלת דירות בשכירות לתקופה שלא תעלה על 3 שנים בהתאם למלאי הדירות שיעמוד לצורך זה בכל יישוב וישוב ובשעור דמי שכירות של 0.25% או 0.30% ממחיר הדירה (בניכוי סכום ההלוואה העומדת) זאת ברשימה מסויימת של ערי פיתוח ועל־פי הפנייה של מרכז ההכוונה לערי פיתוח על־פי הסדרים מפורטים שיפורסמו.

5. פירוט הסיוע לתושבי היישוב ולמועברים שאינם בעלי מקצוע נדרש בערים שאינן נכללות ברשימת ערי פיתוח, מוצג בטבלה הבאה:

תנאי הרכישה למשפחות חסרות דיור			תנאי רכישה למשפחות בעלות דיור
ישוב	אמיתית	חלוואה משלימה	שח״ב הלוואות	אמיתית
אשדוד	50,000	30,000	60,000	50,000
רכסים	50,000	20,000	70,000	50,000
אור עקיבא	50,000	20,000	70,000	50,000
נהריה	50,000	10,000	60,000	50,000
באר־שבע	50,000	20,000	70,000	50,000

הערה:

תתאפשר הגדלה מיוחדת נוספת עד לסך של 10,000 ל״י למחזירי דירות בשכירות עמידר, עמיגור.

5. מפעלי החסכון לבנין

א. הזכאים לסיוע.

חוסכים שעמדו בתנאי תוכנית החסכון בה הינם רשומים ובידיהם תעודת זכאות.

ב. היקף הסיוע וטיבו.

1. הסיוע לזכאים ניתן הן לרוכשי די־רה במסגרת הבניה של מפעלי החסכון לבניה והן לרוכשי דירה ממקור אחר כלשהו (יד שניה או קבלן פרטי).

2. המשכנתא הניתנת לזכאים היא: בירושלים — 35,000 ל״י; באיזורים אחרים — 30,000 ל״י, (גובה המשכנתא לא יעלה על 40% ממחיר הדירה). ההלוואה היא ל־10 שנים ושעור הרי־בית (ללא הצמדה) נקבע על־פי מחיר הדירה.

3. חוסך זכאי, שהינו זכאי גם בתוכ־ניות הסיוע האחרות של משרד השי־כון (כגון: זוגות צעירים וצפיפות דיור + 3). יהיה רשאי להנות מהלוואה גם במסגרת מפעל החסכון לבנין, בתנאי שסה״כ ההלוואות לא תעלינה על 95% ממחיר הדירה הנר־כשת.

4. בנוסף על ההלוואות הנ״ל, זכאים המשתייכים לקבוצות הבאות להלוואות נוספות, בתנאים זהים להלוואות הנ״ל כדלקמן:

(א) בעל/ת משפחה שאין בבעלותו דירה ואינו גר בשכירות בעלת אופי של דיור מוגן או בדיור ציבורי יקבל תוספת הלוואה עד 15,000 ל״י.

(ב) בעל/ת משפחה אשר גרה בצפי־פות של 2 נפשות ומעלה בחדר בדירה שבבעלותה או בדיור מוגן אחר, יקבל תוספת הלוואה עד 10,000 ל״י. במק־רה זה עליו למכור את דירתו הנוכחית או להחזירה לחברה המשכנת אם הינו גר בשכירות.

(ג) בודד מעל גיל 35 ובודדת מעל גיל 30 שאין בבעלותם דירה ושטח הדירה הנרכשת אינו עולה על 75 מ״ר יקבלו תוספת הלוואה עד 5000 ל״י.

6. כללי

1. חיילים משוחררים, על־פי חוק החיילים המשוחררים, הזכאים להיכלל בתוכניות הסיוע השונות, יקבלו:

(א) הגדלת הלוואה ב־20%, בתנאי שסך כל ההלוואה לא יעלה על 95% ממחיר הדירה הנרכשת.

(ב) הנחה של 50% על התשלום החודשי, למשך 12 חודשים רצופים מתוך 18 החודשים הראשונים, בתנאי שסכום ההנחה לא יעלה על 200 ל״י בחודש.

2. פרטים נוספים אפשר לקבל במקו־מות הבאים:

(א) תוכנית זוגות צעירים 1974: ב־רשויות המקומיות.

(ב) צפיפות דיור + 3: בסניפי בנק „טפחות".

(ג) ותיקים באזורי פיתוח: במש־רדים המחוזיים ובחברות השיכון ש־הציעו דירות למכירה באזורי דיור.

(ד) הטבת תנאי דיור: במשרדים המחוזיים ובחברות השיכון העירוניות.

(ה) „מפעל החסכון לבנין" משרדים מחוזיים של משרד השיכון וסניפי בנק „טפחות".